

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, produkcji zwierzęcej, pogłowia zwierząt gospodarskich, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności, do której są zaliczane.

3. Dane grupowano według sektora publicznego i prywatnego.

Sektor publiczny obejmuje gospodarstwa:

- własności państwowej (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych),
- własności jednostek samorządu terytorialnego,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego.

Sektor prywatny obejmuje gospodarstwa:

- własności prywatnej krajowej,
- własności zagranicznej,
- własności mieszanej z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego.

4. **Gospodarstwo rolne** oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

5. Gospodarstwa rolne w użytkowaniu indywidualnym obejmują:

- 1) gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, prowadzone przez rolników na gruntach własnych i niewłasnych;
- 2) gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 1 ha użytków rolnych (działki rolne, w tym np. działki służbowe) użytkowane rolniczo przez osoby fizyczne oraz właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych.

6. Dane o **gruntach** wykazano według granic administracyjnych województwa oraz według siedziby użytkownika.

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, animal output, livestock population and procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information has been compiled using the **kind of activity method** and concern agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the sections of the NACE rev. 1 in which they are included.

3. Data were given separately for public and private sector.

The public sector includes farms:

- state ownership (of the State Treasury and state legal persons),
- local self-government entity ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of public sector entities.

The private sector includes farms:

- private domestic ownership,
- foreign ownership,
- mixed ownership with a predominance of capital (property) of private sector entities.

4. An **agricultural holding** is understood as an agricultural area, including forest land, buildings or their parts, equipment and stock if they constitute or may constitute an organized economic unit as well as rights and obligations related to running a holding.

5. Agricultural holdings in private use include:

- 1) private farms exceeding 1 ha of agricultural land, tended by farmers on their own or rented land;
- 2) private farms up to 1 ha of agricultural land (agricultural plots, of which e.g. company plots) used for agricultural purposes by natural persons as well as livestock owners who do not possess agricultural land.

6. Data on **land** are presented according to administrative borders within the voivodship and the official residence of the land user.

Dane o powierzchni użytków rolnych ogółem oraz według rodzajów użytków od 2002 r. prezentuje się bez gruntów niestanowiących gospodarstw rolnych. **Dane za 2000 rok zmieniono** w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; dane podano w warunkach porównywalnych.

Od 2007 r., zgodnie z metodologią Eurostatu, dokonano dodatkowego podziału użytków rolnych na użytki rolne utrzymywane w dobrej kulturze rolnej – zgodnie z normami określonymi w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 III 2007 r. w sprawie minimalnych norm (Dz. U. Nr 46, poz. 306, z późniejszymi zmianami), w skład których wchodziły grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe, będące w dobrej kulturze rolnej oraz użytki rolne pozostałe (bez podziału na rodzaje), tj. użytki rolne obecnie nie użytkowane i nie będące w dobrej kulturze rolnej, ale można je przywrócić do rolniczego użytkowania przy wykorzystaniu zasobów gospodarstwa. Dane nie są porównywalne z danymi opublikowanymi w poprzednich edycjach Rocznika.

Do **sądów** zaliczono grunty zasadzone drzewami i krzewami owocowymi oraz szkółki drzew i krzewów owocowych o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

W pozycji „**pozostałe grunty**” zawarto również użytki rolne nieużytkowane rolniczo, tj. tereny budowlane, rekreacyjne itp., gdy grunty te nie porwca już do użytkowania rolniczego.

7. Dane o **powierzchni zasiewów** dotyczą powierzchni upraw poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie głównym, łącznie z powierzchnią upraw sadowniczych poza sadami.

8. **Globalna produkcja rolnicza** obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Data regarding the total area of agricultural land, and area by land type since 2002 have been presented excluding non-farm land. **Data for 2000 have been changed** in relation to data published in the previous editions of the Yearbook; data are presented in comparative conditions.

Since 2007, according to the Eurostat's methodology, an additional division of agricultural land has been introduced for agricultural land maintained in good agricultural and environmental condition - in accordance with the norms defined in the regulation of Minister of Agricultural and Rural Development dated 12 III 2007 about minimal norms (Journal of Laws No. 46, item 306, with later amendments), including: arable land, orchards, permanent meadows and permanent pastures, in good agricultural condition and other agricultural land (without division into kinds), i.e. agricultural land currently not used and being not maintained in good agricultural and environmental condition but it is possible to restore it to agricultural production with the use of farm resources. Data published in previous editions of the Yearbook.

Orchards are understood as land planted with fruit-bearing trees bushes and tree nurseries not smaller than 0,1 ha.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

Item **“other land”** includes non-farm land, i.e. occupied by buildings, pleasure gardens, if it is not possible to restore it to agricultural production.

7. Data regarding **sown area** concern the harvested area of respective crops cultivated as a main crop, including area of fruit-growing outside orchards.

8. **Gross agricultural output** includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) plant-based products (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) animal-based products as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

1. Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

9. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna zbóż. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. peluszka, mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, rzepak i rzepik, len (łącznie z lmem oleistym), konopie i tytoń. Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnosiennie (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na paszę.

10. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

11. Jako **jednostkę siły pociągowej** w rolnictwie przyjęto 1 konia roboczego. W danych o zasobach **żywej siły pociągowej** wykazano konie robocze, tj. konie 3-letnie i starsze. Przeliczeń **mechanicznej siły pociągowej** dokonano, przyjmując jako jednostkę siły pociągowej moc ciągnika na zaczepie równą 2,2 kW.

12. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

13. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, szacunków oraz ocen prowadzonych przez rzeczoznawców szczebla terenowego dla danych nie objętych sprawozdawczością.

14. Do przeliczeń wyników i czynników produkcji na jednostkę powierzchni przyjęto użytki rolne rozliczane według siedziby użytkownika gospodarstwa – stan w czerwcu.

15. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2007/08 oznacza okres od 1 VII 2007 r. do 30 VI 2008 r.).

16. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centers and on marketplaces.

9. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oil-bearing plants as well as cereals concern grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, do not include cereal mixed, unless otherwise stated.

Pulses for grain include: edible pulses (peas, beans, broad beans and other) and feed pulses (vetch, lupine, field beans and others, e.g. field peas, pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, rape, agrimony, flax (included with oil-flax), hemp and tobacco. **Feed plants** include: pulses, legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, ratubaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for feeds.

10. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

11. One draft horse was assumed as the **unit of draft force** in agriculture. Data regarding **live draft force** comprise draft horses, i.e., horses aged 3 years and older. Calculations of **mechanical draft force** were carried out assuming 2,2 kW of tractor engine power as the unit of draft force.

12. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal-based) purchased by economic entities directly from producers.

13. Data regarding the land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, estimation and evaluations made by field experts for data not included in reports.

14. Agricultural land calculated by the official residence of the land user was assumed for calculating results and production factors per area unit – as of June.

15. **Farming years** cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2007/08 farming year covers the period since 1 VII 2007 until 30 VI 2008).

16. Data, unless otherwise stated, are presented by the official residence of the land user.

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub w całości przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych i Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa (od 16 VII 2003 r. – Agencja Niezruchomości Rolnych),
 - b) gmin (w tym gmin mających od 1999 r. również status miasta na prawach powiatu);
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolniczej,
 - d) innych osób prawnych.

2. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestrów zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 2 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 2 lata oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

1. *Information within the scope of forestry concerns:*

- 1) **public forests** owned by:
 - a) *the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:*
 - *State Forestry Organizational Entity "State Forests" (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,*
 - *nature protection units (national parks),*
 - *organizational units supervised by different ministers, voivods, gminas or municipal associations and the Agricultural Property Agency of the State Treasury (since 16 VII 2003 – the Agricultural Property Agency),*
 - b) *gminas (of which gminas which are also cities with powiat status since 1999);*
- 2) **private forests** owned by:
 - a) *natural persons,*
 - b) *land held in common by all or part of the residents of a village,*
 - c) *agricultural production co-operatives,*
 - d) *other legal persons.*

2. **Forest land** includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest areas include land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- *covered by forest vegetation (wooded area),*
- *temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).*

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purpose of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 2 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 2 years as well as crops and greenwoods in the age I category, with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age II category (21–40 years) with planting of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in the III, or higher, age category (41 years or more) with planting of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the renewal class and to be renewed.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszlorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszlorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają uprzednio odnowienia jako bezwzględnego warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na powierzchni lasów z samosiewu i odrosli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Wskaźnik lesistości (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

4. Dane o pozyskaniu drewna w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami oraz w oparciu o Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług, obowiązującą od 1 V 2004 r. (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 IV 2004 r. – Dz. U. Nr 89, poz. 844 z późniejszymi zmianami).

Tree stands in the renewal class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested felling of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex felling in view of poor production results.

Tree stands to be renewed include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex felling and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these felling.

Tree stands with throughfell construction are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in woodland areas through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. The forest cover indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

4. Data on removals in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms and with respect of the Polish Classification of Products and Services implemented on 1 V 2004 (decree of the Cabinet dated 6 IV 2004 – Journal of Laws No. 89, item 844 with later amendments).